

DAĞCILIK SPORUNUN STRATEJİK BİLİNCE ETKİSİ: BİR TIRMANIŞ SENARYOSU ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRME

*Impact of Mountaineering on the Strategic Awareness: Evaluation in Terms of a Climbing
Scenario*

Kürşat ÖZDAŞLI*
Hamza KANDEMİR**

ÖZ

Stratejik bilinç, gerçekleştireceğimiz faaliyetlerde yapmakta olduğumuz işlerde çevresel etkilerin farkında olmak, rekabet algılamasına sahip olmak ve gelişim ve dönüşümle ilgili bilinç düzeyine sahip olmak anlamına gelmektedir. Bir turizm alanı olarak da görülen dağcılık sporu doğal ortamda ve çoğu zaman zor koşullar altında yapılan bir spor faaliyetidir. Bu faaliyet gerçekleştirilirken ciddi planlama, uygulama ve neticelendirme süreçleri içermektedir. Dağcılık yapan bir bireyle ilgili bu spor dalı stratejik yönetimin temel öğelerinden biri olan stratejik bilinç düzeyinin artmasına katkı sağlayabilecektir. Bu çalışmada, yapıldığı varsayılan örnek bir tırmanma senaryosu üzerinden tırmanış öncesi, sırası ve sonrası süreçlerde gerçekleştirilmesi gereken eylemlerin stratejik bilinç düzeyinin artışına nasıl katkı yapılacağı incelenmiştir. Sonuç olarak; dağcılık sporu kapsamında yapılan tırmanışların bireylerin stratejik bilinç düzeyine katkı yapacak birçok içeriğe sahip olduğu görülmüştür. Örneğin, tırmanışın hazırlık aşamasında gerçekleştirilen çevresel analizler, tırmanış sürecinde karşılaşılan sorunlara karşı geliştirilen taktikler bireyin stratejik bilinç seviyesini artırıcı etki yapacaktır.

Anahtar Kelimeler: Stratejik Bilinç, Stratejik Farkındalık, Dağcılık

ABSTRACT

Strategic awareness means to be aware of the environmental impacts on the activities we perform, to have the competition perception and to have the awareness level of development and conversion. Mountaineering sport which has seen as a tourism area is a sport activity in the natural environment and often performed under difficult conditions. While performing these activities they include serious planning, application and conclusion processes. This sport activity which is related with an individual performing mountaineering contributes to an increased level of strategic awareness that is one of the basic elements of strategic management. In this study, on a climbing scenario the actions which should be carried out before, during and after the climbing process is examined how they will make a contribution to the increase of strategic awareness level. As a result; it has been seen that the sports performed under the climbing mountaineering concept will contribute a lot of content to the strategic awareness of individuals. For example, environmental analysis conducted during the preparation of climbing and tac-

* Doç. Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Öğretim Üyesi
kozdasli@mehmetakif.edu.tr

** Öğr. Gör. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Atabey Meslek Yüksek Okulu, Pazarlama ve Reklamcılık Bölümü, hamzakandemir@sdu.edu.tr

tics which were developed for problems encountered in the process of climbing will lead to increase in the level of strategic awareness of the individual.

Keywords: Strategic Consciousness, Strategic Awareness, Mountaineering

GİRİŞ

DÜNYADA YAŞANAN BİLİMSEL ve teknolojik gelişmeler devletlerin, firmaların ve bireylerin arasında yoğun bir rekabet ortamını ortaya çıkarmıştır. Bu gelişmeler ile birlikte rekabet ortamında önde olabilmek devletler, firmalar ve bireyler için hayati önem taşımaktadır. Hayati öneme sahip bu meselede önde olabilmek, varlığını sürdürebilmek için stratejik hareket edebilmek, stratejik düşünebilmek ve stratejik bilince sahip olmak son derece önemlidir. Stratejik düşünmenin bilimsel sistematığı stratejik yönetim ile şekillendirilmiştir. Stratejik yönetim kavramı 1950'li yıllardan sonra yönetim alanında kullanılmaya başlanmıştır. Stratejik yönetim önce stratejik düşünme ile başlar ve bu düşüncenin arkasındaki anlayışın hayata geçirilmesi ile tamamlanır. Stratejik yönetimin amacı ise bir işin yüklediği görevi dikkate alarak bizim işimiz nedir ve ne olmalıdır? sorularına cevap olacak şekilde hedef (ler) belirleyerek alınan kararların sonuç vermesini sağlamaya yöneliktir (Çetin, 2013:88). Stratejik yönetim, çevre ile ilişkilerin düzenlenmesine yardımcı olan ve rekabet üstünlüğünü sağlayabilmek veya farklı yaklaşımlar geliştirebilmek için kaynakların etkin olarak kullanılmasını (Türk ve Eker, 2011:715) amaçlayan bir yaklaşımdır. Stratejik yönetime göre, stratejik düşünmek veya stratejik bilince sahip olmak rakiplere karşı üstünlüğü ifade etmektedir. Düşünebilme sistematığını kazanabilmek için bireylerin bir eğitim sürecinden geçmesi kaçınılmazdır. Stratejik düşünebilme veya stratejik bilince sahip olabilme becerilerinin üniversitelerde okutulan stratejik yönetim dersleri ile yeterli derecede sağlanabileceği konusu bir soru işareti olarak dururken, farklı ilgi alanları yoluyla stratejik düşünme, stratejik bilinç ve stratejik hareket edebilme becerileri geliştirilebilir. Örneğin, bir ilgi alanı olarak, profesyonel anlamda dağcılık sporu ile ilgilenenlerin bu becerilerinin gelişme kaydettiği söylenebilir. Bu çalışma dağcılık sporunu yapan bireylerin stratejik bilinçleri üzerinde bu sporun pozitif etkisini bir tırmanış senaryosu ile tespit etmeye çalışmaktadır. İlerleyen aşamalarda bu spor dalı ile profesyonel düzeyde ilgilenenler üzerinde yapılacak ampirik bir çalışma neticesinde bu çalışma ile ortaya konulan teorik yaklaşım doğrulanmaya çalışılacaktır.

LİTERATÜR TARAMASI

Stratejik Bilinç

Strateji uzun yıllar boyunca asgari alanda kullanılan bir kavram olagelmıştır. Askeri anlamda strateji, orduların girişecekleri hareketlerin ve operasyonların tasarlanması ve yönetilmesi sanatı olarak ifade edilebilmektedir (Budak, 2013:3). Geçmişte özellikle sanayi devrimi öncesinde firma sayılarının az olması, teknolojinin gelişmelerin bugüne nispetle zayıflığı ve buna bağlı olarak rekabetin daha düşük seviyelerde olduğu zamanlarda strateji kavramı piyasa ile ilişkili olmaktan daha çok savaş sanatının önemli bir ögesidir. 20. Yüzyılın ortalarından itibaren

yönetim faaliyetlerine uyumlandırılarak strateji önemli bir iktisadi kavram şekline bürünmüştür.

Firmalar için hayati bir öneme sahip olan stratejik yönetim, bir örgüte kendi asli görevlerini ve genel yönelimini veya stratejik amaçlarını tespit etmekte yardımcı olarak kullanılan bir planlama faaliyetidir. Stratejik yönetim bir örgütlü yapıyı gelecek hedefleri konusunda karar verme ve bu kararları uygulaması ile ilgili olmaktadır. Eğer firmalar doğru strateji belirlerler ve uygulayabilir ise örgütsel olarak başarıya ulaşabilirler (Akpınar, 2011:153). Klasik yönetim yaklaşımlarımdan ayrı bir şekilde stratejik yönetim anlayışının temelinde stratejik bilinç ve devamında ise stratejik düşünce vardır. Stratejik düşünce aynı zamanda strateji belirlemeyi gerektiren bir süreçtir (Şentürk, 2012:81). Stratejik bilinç işletme yönetimi açısından yöneticilerin; ilk olarak iş piyasalarının ve onun parçası olarak bulunduğu üst sistemin sürekli değişim içinde olduğunu, ikinci olarak rakiplerin değişen çevre koşullarına uygun yeni stratejiler ürettiğini ve uyguladığını, üçüncü olarak rakiplerin stratejilerine cevap verebilecek stratejiler üretmek ve firmayı daha verimli hale getirmek gerektiğini anlayabilmesi ve bu konularda yoğunlaşarak düşünmesi, fikirler üretmesi ve çalışma yapması olarak ifade edilebilir (Çiftçi, 2012:2; Durgun,2015:10). Stratejik bilinç, tartışma için cesaretlendirme, tartışmaların sonucu olarak temel rekabetin ve ayırt edici üstünlüğün buna bağlı strateji ve hareketlerin yeniden belirlenmesi için stratejik liderlerin çabalamasını sağlayan yapı olarak ifade edilir. Rakiplerin stratejilerine karşı alternatif stratejiler nasıl üretilebilir, değişim sağlayabilmek için çevredeki fırsatlar ve tehditlerden nasıl istifade edilebilir gibi konuları anlamaya çalışmak ve bunun için kafa yormak stratejik bilince sahip olmak anlamına gelmektedir (Şişko, 2010:36).

Öztürk ve Uzun (2011: 102-103)'a göre, stratejik yönetim süreci; stratejik bilinç ile başlayıp, strateji uzmanlarının seçimi ve görevlendirilmesi, stratejik analiz, stratejik yönlendirme, strateji oluşturma, stratejilerin uygulanması ve stratejik kontrol evrelerinden oluşmaktadır. Stratejik yönetimin başlangıç noktası stratejik bilinçtir. Bu süreç içindeki en önemli kısım vizyon, misyon, iş tanımı, amaç ve hedeflerin belirlendiği stratejik yönlendirme dönemidir (Doğan ve Hatipoğlu, 2009: 91). Görüldüğü üzere stratejik yönetim faaliyetinin başlayabilmesi ve sürdürülebilmesi için öncelikle stratejik bilincin oluşması gerekmektedir. Bir başka yaklaşıma göre stratejik bilinç; firmaların ve rakiplerin sürekli olarak çeşitli stratejiler geliştirdiği ve uyguladığı bir ortamda, işletmelerin, değişim için çevresindeki fırsatları değerlendirmesi ve tehditlerden nasıl korunabileceğini anlayabilme veya yorumlayabilme adına daha etkili stratejiler geliştirmesi, içselleştirebilmesi ve uygulayabilme düzeyidir (Akdemir, 2010:325). Stratejik bilinç düzeyinin ölçülebilmesi için ölçekler geliştirilmiştir. Stratejik bilincin ölçülmesi ile birlikte bilinç düzeyleri belirlenebilir ve çeşitli uygulamalar ile birlikte bu bilinç

kazandırılabilir. Çetin (2013) Denizli ilinde yapmış olduğu bir araştırma sonucunda, öğretmenlerin stratejik bilincinin ölçmüştür. Bu çalışmaya göre, öğretmenlerin stratejik bilinç düzeyleri düşüktür ve artırılabilmesi için de hizmet içi eğitim önerilmektedir. Ağlargöz (2015) yapmış olduğu bir çalışmada, stratejik yönetimle ilgili alınan biçimsel eğitimin üzerinden belli bir süre geçmesi ile birlikte iş hayatında kullanılan stratejik yönetim araçlarının türü arasında bağlantı kurulamadığı belirtilmektedir. İş hayatına atılan öğrencilerin bu teorik bilgileri iş hayatında hemen uygulayamaz durumda olmaları onların stratejik davranışlarını unutmalarına sebep olmaktadır. İş hayatında eğitim de elde edilen bilgilerin uygulanabilirliğini artırmak için içinde stratejik bilincin de özellikle yer aldığı eğitsel videolar hazırlanmalı ve izlettirilmelidir.

Stratejik bilinç düzeyinin teorik derslerin yanı sıra pratiklerle desteklenmesi ve geliştirilmesi gereklidir. Crick vd. (2013) öğrencilerin uygulamalı olarak gerçekleştirdikleri öğrenme faaliyetinin daha etkili olduğu ifade etmektedirler. Bireylerin bilgisi ve öğrenmiş olmaları farkındalığı arttırmaktadır. Öğrenmek için farklı yöntemlere ihtiyaç vardır. Kendi kendine değerlendirmenin öğrenmeyi attırıcı yaklaşım olduğu ve bu şekilde bir yöntem izlemenin bireyi robot olmaktan kurtarıp stratejik bilinç (farkındalık) kazandırdığını gözlemlenmektedir. Analoui ve Samour (2012) yapmış oldukları bir çalışmada, üst düzey yöneticilerin stratejik bilincinin, onların oluşturacakları strateji yaklaşımında önemli bir yere sahip olduğunu ortaya koymuşlardır. Sivil toplum örgütleri (STK) üzerine yapılan araştırma sonucunda, STK'ların %56'sının stratejik planlama ile stratejik bilinç arasındaki ilişkinin önemine vurgu yaptığı ve mevcut durum bilinci ile stratejik bilinç arasındaki ilişkinin çok önemli olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Ferh ve Huck (2014)'un yaptığı bir başka araştırmanın sonucuna göre, stratejik farkındalık ile rasyonelite arasında bir ilişki vardır. İnteraktif oyunlarda oyuncuların karşılaştıkları karar durumları stratejik farkındalık gerektirmektedir. Stratejik bilinç rakipler ve diğer aktörler hakkında muhakeme gerektirmektedir. Stratejik bilinç başkaları hakkında inanç oluşturmayı gerektirirken, bu inançlar başkalarının davranış modeline göre olması gerekmez. Stratejik düşünme alternatif modeller oluşturma olduğu gibi inançlar vb. buluşsal yönetime de dayalı olabilir. Davis vd. (2012)'e göre, etkili bir strateji uygulamasının olması için mevcut stratejilerin içeriği net bir şekilde bilinmeli, ortak bir anlayış olmalı ve bilinç sahibi olunmalıdır. Stratejik bilinç bireysel bir yapıdır ve bireylerin sahip olduğu odaklanılmış bir değerdir. Üst yönetimin stratejik önceliği de stratejik bilinçtir. Stratejik bilincin önemine atıfta bulunan birçok çalışma olmakla birlikte Coulson (2013) görüşlerine değinmekte fayda vardır. O'na göre, bir yöneticinin ağır görev ve sorumlulukları vardır. Onlar harika işler yapabilirler veya çok büyük zararlara da sebep olabilirler. Yönetici atanacağı zaman yöneticide öncelikle stratejik farkındalık (bilinç) olmak üzere, nesnellik, paydaş odaklı olma, iletişim bece-

rilerinin iyi olması ve diğer yönetici özelliklerini aramakta (Coulson, 2013:34) fayda vardır.

Dağcılık Ve Stratejik Bilinç

Spor sözcük kökeni olarak Latinceye dayanmakta ve “desportare ve isportus” (eğlence, hoş vakit geçirme, oyalanma) kelimelerinden gelmektedir. XI. Yy’da Fransızcadan İngilizceye geçmiş ve “sport” biçiminde kullanılmaya başlanmıştır (Mil ve Şanlı, 2015:232). Alpaslan (2012: 183) sporun olumlu etkisini şöyle ifade eder: *“Spora katılım yaşamın her döneminde önemlidir, özellikle çocuk, ergen, genç erişkinler için sağlığın pekiştirilmesi, hastalıklardan korunma ve psikososyal iyilik hali için daha kritik bir öneme sahiptir. Bu durum sedanter yaşam tarzı, obezite ve benzeri problemlerin gençlerde sıkça görüldüğü günümüzde özellikle önemlidir. Spor, ayrıca sporcuya kendini deneme, kendini akranlarla mukayese etme ve sağlıklı koşullarda yarışma ortamı sunar ki bunlar olumlu benlik saygısı, kendilik algısı ve mental dayanaklılığın gelişmesini kolaylaştırmaktadır”*.

Dağcılık bir doğa sporu olarak kabul edilebilir. Doğa sporları, insanları doğa ile bir araya getirebilen, uygulanmasının insana büyük zevk verdiği aynı zamanda heyecan ve tutku yaratan, seyrinin heyecan vermesi ile birlikte doğa ile bir arada olma isteğini ortaya koyan spor dalı olarak tanımlanmaktadır (Karayol, 2013:20). Doğada yapılan bir spor dalı olarak dağcılık, dünyanın her yerinde bulunan dağlık alanlarda buz ve kaya tırmanışını, dağ yürüyüşünü içine alan, doğaya dayalı macera turizmi olarak tanımlanmaktadır. Bir başka tanıma göre dağcılık, bir tırmanma sporudur ve yürüyüş, kaya tırmanışı, buz tırmanışı ve kayaklı dağcılığı içermektedir. İlk kez Avrupalılar tarafından Alp Dağlarında yapılmaya başlanması ile birlikte “Alpinizm” (Çakıcı vd., 2014:77) olarak söylene gelmiştir. Holland ve Smith (2014: 3)’e göre dağcılık; 19. Yy başlarında ortaya çıkan, faaliyetleri köklü ve fiziksel zorluk içeren, vahşi karaktere sahip, yalnızlık, tefekkür, kendini geliştirme, maneviyat, gizem kavramları ile yakın ilişkisi bulunan bir eylemdir. Çağdaş gelenekleri ile güçlü doğanın karşısından özgünlük ve korku ile saygınlık karışımı bir duygu ile bireyleri geliştirmektedir.

Dağcılık sadece bir dağın zirvesine çıkmak veya bir kaya yüzeyine tırmanmaktan ibaret olmayıp kaya tırmanışları, hiking, trekking, bouldering, kayaklı dağcılık, ve dağcılık kampları gibi çok çeşitli faaliyetleri kapsayan, aynı zamanda yaşanılan yerlere yakın alanlarda yapılabildiği gibi uzak bölgelerde de yapılarak seyahatler gerektiren sportif faaliyete dönüşmüş (Çuhadar ve Meydan, 2014: 208) eylemler bütünüdür. Dağcılık sporunu profesyonel şekilde yapabilmek için belirli bir eğitim almak çok önemli ve hayatidir. Bu sporu gerçekleştirebilmek sadece eğitimi teknik malzemelerinde olmasını zorunlu kılmaktadır. Dağcılık sporunu yapmak için öncelikle birçok korkudan (yükseklik, yalnız kalma, yaban hayvanlarından korku vb.) kurtulmak lazımdır. Bunun yanında bazı psikolojik

etkenler de (stratejik düşünebilme ve davranabilme, korkusuzluk, risk alabilme, kendine güven, cesaret, stresle başa çıkabilme, soğuk kanlı olabilme, metanet vb.) üstesinden gelinmiş olmalıdır. Dağcılık yapabilmek için zihinse ve fiziksel hazırlık ve yeterlilik ile düşünülen faaliyetin yapılabilmesi için gerekli teknik malzemeye de sahip olmak gereklidir.

Köşker ve Kahyaoğlu (2015: 88) Süphan Dağı'nı tercih eden yerli turist profilini çıkarmışlardır. Süphan Dağı'nı tercih eden yerli turistlerin %66,9'u lisans ve üstü eğitimli kişilerden oluşmaktadır. Davraz Dağı turizm potansiyeli için yapılmış bir çalışmada ise bu eğitim seviyesinin oranı %43,3 oranında olduğu ve dağ turizminin eğitim seviyesi yüksek kişiler tarafından tercih edildiği gözlenmiştir. Eğitim seviyesi arttıkça dağlara, doğaya, ve doğa temelli turizm çeşitlerine olan ilgi ve talebin arttığını ifade edilmektedir.

Mitolojik kuşlarla vurgulanan aşılamaz sınırları aşmak teması, ulaşılması güç hedeflere varma, ulaşma arzusuna erişmek yani insanın zoru başarmasının verdiği içsel tatmin dağcılığın bir faydasıdır (Kurşunoğlu, 2013:179). Dağcılık sporunun en önemli faydalarından birisi de kişinin doğal ortamlarla birlikte olarak stres faktörleriyle baş etmesinin kolaylaşması ve yaşam doyumunu artırmasıdır (Duran, 2012:51). Diğer taraftan kişinin heyecan arayışını tatmin etmesi de önemli bir fayda olarak görülebilir. Uyarılma kuramına göre, bireyler yetersiz uyarılma düzeyinde psikolojik açıdan kendilerini kötü hissetmelerinden ötürü heyecan arayışı içerisinde fizyolojik uyarılmışlık düzeyini arttırarak onu optimal düzeyde tutmaya çalışırlar. (Çelik, 2015:350).

Doğa sporlarını yapmanın faydaları sadece bireysel tatminle ilgili değildir. Kaplan ve Ardahan (2013: 97) "*grup dinamiklerini öğrenme, liderlik, güven artırma, bireysel karar verebilme, risk yönetimi, kendinin ve başkalarının sorumluluğunu üstlenebilme, kişilik ve beden gelişimini olumlu etkileme, kendine ve başkalarına olan güveni olumlu etkileme, kendini mutlu hissetme, başkaları ile etkileşme ve sosyalleşmedir. Sağlıklı ve güçlü hissetme, rahatlanmış tazelenmiş hissetme, yeni kişilerle tanışma, yeni şeyler öğrenme, çevre bilinci kazanma, daha verimli çalışma, bir guruba ait olma duygusunu yaşama, hayal gücünün artması, kendini daha önemli hissetme*" elde edilen diğer faydalar olarak ifade etmektedirler.

Dağcılık sporunun alt branşı olarak değerlendirilen yapay duvar tırmanışı yapan öğrencilerin problem çözebilme yeteneği ile ilgili yapılan çalışmada Özen (2015: 226) etkinliğe katılan öğrencilerin güven, öz denetim, ve kaçınma alt boyutlarında olumlu gelişmeler olduğunu saptamıştır. Yapılan eğitim ile birlikte; bireylerin problemleri çözmeye kendilerine güveni artırdıklarını, problemin çözümü için içsel denetimi daha verimli kullanabildiklerini ve zorluklar karşısında vazgeçme eğilimlerinin azalıp sorunların üzerine kararlı bir şekilde gidebildiklerini tespit etmiştir. Bir başka çalışmada dağcılık, kaya tırmanma, bisiklet

binme ve doğa yürüyüşü yapmanın veya bu faaliyetlere katılan kişilerin duygusal zeka düzeylerinin ve yaşam doyumlarını olumlu şekilde etkilediği (Ardahan, 2012:29) ortaya konmuştur.

TIRMANIŞ SENARYOSU

Yöntem

Dağcılık sporu ile stratejik bilinci ilişkilendirmek için senaryo analizinden faydalanılacaktır. Çuhadar (2006: 66)'ya göre senaryolar, geleceğe ait olabilecek gelişmeleri dikkate alarak daha net bir görüş açısı sağlayabildiği gibi, nelerin olabileceği veya gerçekleşen durumların ne olduğunu anlamaya yardımcı olmaktadır.

Senaryo analizi: *“Önceden belirlenmiş nihai bir duruma yol açabilen olayların sonucunu ayrıntılı olarak tanımlama veya alternatif olarak bugünkü tercihlerin sonuçlarını düşünme girişimleridir. Ayrıca, senaryo neden-sonuç süreçlerine ve karar noktalarına dikkat çekmek için tasarlanan olayların varsayımsal dizisidir. Senaryo analizi ortaya çıkabilen olumlu ve olumsuz durumlar ve bu durumların ortaya çıkmasına neden olan süreçleri önlemede, kolaylaştırmada veya engellemede işletmenin uygulamaya koyabileceği alternatifler çözümler hakkında düşünmeyi gerektirmektedir”* olarak ifade edilebilmektedir (Murat ve Mısırlı, 2012:9).

Bu tanımdan hareketle, dağcılıkla ilgili bir tırmanış senaryosu yazılarak tırmanışla ilgili baştan sona tüm faaliyetler sırasıyla anlatılacak ve o faaliyetlerin faaliyeti gerçekleştiren üzerinde nasıl bir stratejik bilinç düzeyi artışı sağlayabileceği analiz edilecektir.

Senaryo Çalışması

Tırmanışın Türkiye'nin en çok tırmanış parkurunun bulunduğu Niğde ili Aladağlar milli parkında yapılacağı varsayılmaktadır. Çalışmada senaryo faaliyeti Büyük Demirkazık kış tırmanışı ismi altında gerçekleştirilecektir. Tırmanışla ilgili olarak kademe kademe yapılması gerekenler yazılarak stratejik bilinç üzerindeki etkisi açısından analiz edilmektedir. Bu tırmanışın baştan sona şu temel faaliyet dizisi sonucu tamamlanacağı düşünülmektedir:

Durum Analizi Yapılması

Yapılması düşünülen tırmanış için öncelikle bir durum analizi yapmak gerekecektir. Stratejik bilinç sahibi bireylerin strateji belirleme sürecinde ilk yapmaları gerekenin durum tespiti yapmak olduğunu biliyoruz. Bu noktadan hareketle tırmanış senaryosu başlangıcında durum değerlendirmesi yapılacaktır.

Dağcılık literatüründe kış tırmanışının kış tırmanışı olabilmesi için 21 Aralık-21 Mart tarihleri arasında olması gerekmektedir. Bu tarihler içinde planlanan bir tırmanış için hazırlıklarda bu mevsimde dağın iklim özellikleri göz önünde bulundurularak yapılmalıdır. Bir dağcı öncelikle bu tırmanış için gerekli

malzemeleri belirlemeli kamp çantasını buna göre hazırlamalıdır. Çantasını hazırlamadan önce yapacağı iş bu tarihlerde yapılan, bu dağa ait olan tırmanış raporlarının okunması olacaktır. Bu arada tırmanış raporu; bir tırmanış sonucunda tırmanışın özetini içeren, diğer dağcılar tarafından internette paylaşılan yazılara denmektedir. Bu raporda tırmanış ekibi hangi tarihte, hangi malzemeleri bulundurarak, o dağa hangi rotayı takip ederek çıkıp, inmiştir ve bu tırmanış olması gerekip de olmayan, olup da bir işe yaramayan malzeme ve tekniklerden bahsedilmektedir. Tırmanış planlayan dağcı ekibi bu rapora bakarak çantasında olması gereken malzemeleri bir not defterine yazarak malzeme ayarlamamasını yapmaya başlayacaktır, burada malzemeden kasıt o tırmanışa özgü olması gereken teknik kıyafetler ve teknik malzemeler ile birlikte beslenme maddeleridir. Malzeme listesi yapıldığında varsa eksik malzeme önce bunun teminini sağlamalıdır. Tırmanış malzemesi zirveye ulaşmak için ve hayatta kalmak için bir dağcı çok önemlidir. Planlanan tarihlerde ilgili tırmanış bölgesinin hava durumu verilerine bilmelidir ve o tarihlerde ulaşımın nasıl sağlanacağı da belirlenmelidir.

Tırmanış Hazırlıkları ve Gereksinimleri

Bir amacın gerçekleştirilebilmesi için, istenen bir hedefe ulaşabilmek için hedefin gerektirdiği hazırlıklar eksiksiz ve optimum şekilde yapılmalıdır. Durum analizi yapıldıktan sonra bir tırmanıcının teknik ve psikolojik olarak hazırlanması gerekmektedir. Bu tür tırmanışı hedeflemiş bir dağcı zaten tırmanışın gerektirdiği psikolojik olgunluğa hazırdır, geriye teknik hazırlık aşaması gelmektedir. Hazırlık safhasının başlangıcı tırmanış çantasının hazırlanmasıdır.

Tırmanış çantasının hazırlanması bölümüne gelindiğinde dağcılarının çantaları özel bir şekilde tasarlanmıştır. En fazla malzemeyi en az hacimli çantaya yerleştirmeye uygun ve tırmanıcının vücut sağlığını göz önünde bulundurarak bu çantalar özel olarak üretilmektedir, bu sebeple de bu özellikteki çantaların fiyatları aşırı pahalıdır. Çantalar hazırlanırken de en güç koşullar göz önünde bulundurarak bir tırmanıcının faaliyetini kolaylaştırmak üzere doldurma işlemi yapılır yani çantanın doldurulması bile bir stratejik düşünce ve eylemi içinde barındırır. Şöyle ki; genellikle çantanın taban kısmında uyku tulumu bulunur ve bu tulum çantanın ağız kısmından basılarak yerleştirilir, karşılaşılabilecek beklenmedik durumlarda bu tulumla ulaşmak için çantanın alt kısmından da uyku tulumuna üstündeki diğer malzemeleri çıkarmadan ulaşılabilir. Neden böyle bir kolaylık vardır diye düşünecek olursak, senaryo gereği yapılan tırmanış bir kış tırmanışıdır kamp yerine ulaşmak kış şartları düşünüldüğünde kamp yükü ile birlikte yaklaşık 4-6 saat arası sürmektedir. Bu süre için havanın çok soğuk olması tırmanış ekibinin içinden birinin hipotermi (vücut ısısının genel olarak düşmesi ki bu sebeple hayatını kaybetmiş birçok dağcı vardır) geçirmesi ihtimali olabilir ya da bir anda dağcılarının deşimi ile hava patlayabilir (kar yağışı, tipi, aşırı yağmur yağışı, fırtına, aşırı rüzgar) o anda çadır kurmak ısınmak için en az süre

ile bunu gerçekleştirmek gerekebilir. Çadırdan bahsetmişken kamp çadırı da çantanın dış yüzeyine sabitlenir ve bunun için de çantada gerekli tasarım mevcuttur. Çantanın alt kısmına uyku tulumu yerleştirildikten sonra onun üstüne kıyafetler sırt kısmına gelecek şekilde olası bir yağmur yağması durumunda ıslanması engellemek için yerleştirilir dış kısmına ise ıslanmayacak malzemeler (emniyet kemeri, sikke, çekiç, takozlar, frenler vb.) konur, bu işlemden sonra gıda maddeleri üst kısma yerleştirilir. Gıda maddelerinden bahsetmişken hangi gıda maddeleri bir tırmanıcı için önceliklidir? Bu husus da zirveye ulaşmak için önemli bir ayrıntıdır. Bir tırmanıcı için, tüketildiği takdirde en az su kaybı sağlayacak besin maddelerini seçmek önemlidir, zira yağ oranı yüksek besin maddeleri tüketildiği takdirde vücudun onu enerjiye dönüştürmesi için protein içerikli besin maddelerine göre 2-3 kat su tüketmektedir. Yapılan tırmanışın kıs tırmanışı olduğunu düşünürsek su bulabilmek zor olacak yapılacak zirve faaliyetini zora sokacaktır. Bu gibi sebeplerden dolayı besin maddesi seçimi protein ve şeker ağırlıklı besinlerden oluşmalıdır, sebebi ise bu besinleri vücudun enerjiye çevirebilmesi çok daha kolay olmaktadır. Çantanın kapak kısmına şapkası olarak da bilinir buraya da not defteri, bıçak, kaşık, navigasyon, pusula vb. malzemeler yerleştirilir. Daha tırmanışa başlamadan tırmanış ekibinin hazırlığı bile içinde birçok strateji davranışı ve bilinci barındırmaktadır.

Tırmanış Ekibinin Buluşması ve Zirve Tırmanışına Başlanması

Tırmanış açısından üçüncü adım ekibin oluşturulması ve tırmanışın başlaması aşamasıdır. Genellikle profesyonel tırmanıcılarının aynı şehirde bulunmaları çok karşılaşılan bir durum değildir farklı bölgelerdeki tırmanıcılar yapacakları tırmanış için tırmanış bölgesinde buluşurlar. Öyle ki bazı tırmanış ekipleri farklı ülke vatandaşlarından oluşabilmektedir. Bu durum iletişim becerilerinin ve, uluslararasılaşabilmenin önemini ortaya koymaktadır. Dağcılık sporunda bu durumu ifade edecek çok sayıda örnek mevcuttur.

Planlanan tarihte tırmanış ekibi buluşmuş ve faaliyet Demirkazık köyünde başlamıştır, işte bu anda Türkiye'nin en çok dağcılık kazalarının yaşandığı yer olması dolayısı ile karşılaşılabilecek bir tırmanış kazası durumuna karşı tırmanış ekibinin lideri bölge jandarmasına ekibin kimlerden oluştuğu, tırmanış faaliyetin başlanacağını ve biteceğini (saat ve gün olarak) tırmanışın hangi rotadan gerçekleşeceğine ilişkin bilgi verir ve sıkıntısız bir faaliyet yapıldığında dönüşte yine jandarmaya bilgi verilerek oradan ayrılması gerekir. Bunun anlamı eğer bir kaza yaşanır ve ekibe telefon veya telsizle ulaşılamaması halinde bildirilen rotada hızlı bir şekilde arama-kurtarma faaliyetine başlanmasına uygun zemin hazırlamaktır.

Tırmanış başladığında hangi saatte ana kampta olunur, hangi saatte zirve tırmanışına başlanır bunun belli olması ve tüm ekibin buna uygun şekilde hazırlanması gerekir. Tırmanışın yürüyüş kısmında ekibin en düşük performanslı

tırmanıcısına göre yürüyüş temposu ayarlanır. Daha önce çanta hazırlığından bahsedilmişti, işte çantanın önemi onu taşıırken kendini hissettirir, çünkü fazladan alınmış her yük tırmanıcının enerjisini fazladan harcamasına sebep olup zirve faaliyetini yapacak enerjisinin kalmamasına sebep olabilir. Tırmanış ekibi belirlenirken de belirli kıstaslar vardır. Bunlar tırmanıcıların mental olarak bu tırmanışa hazır olmaları, fiziksel olarak yeterli ve birbirlerine yakın fiziksel yeterliliklerinin olmaları ve teknik bilgi bakımından da aynı düzeylerde olmaları göz önünde bulundurularak ekip kurulmalıdır. Bu kıstaslara dikkat edilmemesi zirve faaliyetinin yapılmamasına veya ekip üyelerinin hepsinin zirveye ulaşmamasına sebep olabilir.

Bu senaryo içinde bazı faktörlerin yapılan tırmanışı olumsuz şekilde etkilediğini düşünecek olursak; ekip içinden ocak taşımak ile görevli olan bir tırmanıcı ocağı unuttuğu zirveye daha altı saatlik yol varken fark edilmiş. Bir dağcı için ocak çok önemlidir, hatta dağcılar arasında söyleneğelen deyim ile “ocağı sönenin, ocağı söner” sözü tırmanış liderinin zor bir karar sürecine girmesine neden olacaktır. Tırmanışın devamı ekibin susuz kalmasına, olası bir hipotermi durumunda ilk yardım müdahalesi yapılmasına imkan olmayacaktır. İki seçenek vardır, risk alıp zirve tırmanışına devam etmek veya tırmanışı yarıda bırakıp geri dönmek. Bu şekilde bir tırmanış faaliyetinde ekip liderinin ve ekibin karar vereceği birçok durum söz konusudur.

Saydığımız her etkenin olumlu yönde gittiğini düşünecek olursak zirve faaliyetinin başarılı bir şekilde yapılması muhtemeldir ve bu muhtemel sonuca ulaştık. Artık Büyük Demirkazık dağının zirvesindeyiz, Türkiye'nin tırmanış yapılan birçok yüksek dağında zirve defterleri bulunur ve tırmandığımız bu dağda da mevcuttur. Bu defter kimin, hangi rotadan, ne zaman, hangi malzeme ile tırmandığı ve hangi rotayı takip ederek inişe geçeceğini içeren bilgilerin yazıldığı bir defterdir. Bu defterin fonksiyonu olası bir kaza durumunda ekibe ulaşamıyor ise arama-kurtarma ekiplerine hayati bilgiler sağlamaktadır. Dönüş yoluna girilir, jandarmaya herhangi bir sorun yaşamadan dönüldüğü bilgisi verilir. Artık faaliyet tamamlanmıştır, yapılan hazırlıklar optimum düzeydedir ve hedefe yani zirveye ulaşılmış ekip sağlıklı bir şekilde eve dönüş yoluna geçer.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Anlatılan bu dağcılık faaliyetinde aslında stratejik yönetim uygulamasının birçok özelliğinden bahsedilmektedir. Dağcılık sporu içinde hayati tehlikeleri de barındırmasından dolayı yapılacak hazırlıkların ödün verilmeden ve tamamen kuralına uygun şekilde yapılmasını mecbur kılar, belki de bu tehlikesinden dolayı diğer dağcılar kuralcı, stratejik bilince daha fazla sahip olan, ekip olma kurallarını en sert şekilde yaşayan sporcu grubudur denilebilir. Bahsettiğimiz stratejik bilinç, stratejik farkındalık, stratejik düşünme beceresini, Karayol (2013)'un da

değindiği gibi “yaşayarak öğrenme yoluyla sağlanacak bireysel gelişimler kişinin daha zorlu etkinlikler için öz yeterliğine ilişkin farkındalık kazanmasına etki edecek” (Karayol, 2013:64) ve öğrenilecek, dağcılık sporu yapanların daha yüksek başarılarla ulaşmasına alt yapı olacaktır.

SONUÇ

Oluşturulan senaryoda bir dağcılık sporu ile uğraşan kişinin zirve tırmanışı yaparken göz önünde bulunduracağı birçok değişken vardır. Bu değişkenlerin hepsini değerlendirmek ve optimum şekilde yapılabilecek faaliyet için değişkenlerin en faydalı bir bileşimini ortaya koymak, zirveye ulaşmak adına çok büyük önem arz etmektedir. Yönetim faaliyeti yapan bireyler için de aynı bir dağcının karşılaştığı gibi bireysel ve çevresel birçok değişken vardır. Bu değişkenler bir işletmenin amaçlarına ulaşabilmesi, piyasada var olan rekabetten üstün şekilde yerini koruması stratejik bilincin var olması ile mümkündür. Dağcılık sporu ile ilgilenen bireylerde, yaptığı spor gereği stratejik düşünmek hayati önem taşımaktadır ve bu sporla sürekli ilgilenen bireylerin stratejik düşünme, stratejik bilinç ile hareket etmesi refleks hale geleceği düşünülmektedir. Gelecekte bu yaklaşımı, ampirik bir çalışma ile doğrulamaya yönelik çalışma yapılması düşünülmektedir. Bazı macera turizm şirketleri Türkiye'nin büyük şirketlerinin yöneticilerine dağcılık ve doğa sporları içerikli kamplı şekilde eğitimler vererek firma çalışan ve yöneticilerinin doğada becerilerini analiz ederek işletmelerini bu veriler ışığında şekillendirmektedirler. Bu minvalde yapılacak çalışmalar doğa sporları ile yönetim-strateji becerilerinin ilişkisini ortaya koyacaktır. □

KAYNAKÇA

- Ağlargoç, O. (2015). "Stratejik Yönetim Alanında Eğitimsel Video Geliştirme: Bir Yol Hikâyesi." Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2015.2: 614-654.
- Akdemir, B. (2010). "Stratejik Yol Haritası Uygulamasının Stratejik Yönetim Bilincine Etkisinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma." NWSA: Social Sciences 5.4, 320-341.
- Akpınar, A. T. (2011). "Havalimanı İşletmeciliğinde Stratejik Yönetim Başarısı: TAV." Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (21) / 1, 150-161.
- Alpaslan, A. H. (2012). "Ergen Ruh Sağlığı ve Spor." Kocatepe Tıp Dergisi 13.3, 181-185.
- Analoui, F., & A. Samour. (2012). "Strategic Management: The Case Of Ngos In Palestine." Management Research Review 35.6, 473-489.
- Ardahan, F. (2012). "Duygusal Zekâ ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin Doğa Sporü Yapanlar Örneğinde İncelenmesi." Pamukkale Journal of Sport Sciences 3.3: 20-33.
- Barton, H. & M. Grant. (2013). "Urban Planning For Healthy Cities." Journal of Urban Health 90.1., 129-141.
- Budak, G. (2013). "Öğrenen Örgütlerde Stratejik Planlama Ve Stratejik Öğrenme." Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 15.1., 1-11.
- Coulson-Thomas, C. (2013). "Integrity And The Boardroom." Strategic Direction 29.6., 32-34.
- Crick, R. D., Haigney, D., Huang, S., Coburn, T., & Goldspink, C. (2013). "Learning Power İn The Workplace: The Effective Lifelong Learning Inventory And İts Reliability And Validity And İmplications For Learning And Development". The International Journal of Human Resource Management, 24(11), 2255-2272.
- Çakıcı, A. C., Yavuz, G., & Çiçek, M. (2014). "Dağcılık Turizmine Katılımda Dikkate Alınan Hususlar Üzerine Bir Araştırma". Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 7(3), 75-94.
- Çelik, E. (2015). "Kendini Gizleme ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkide Heyecan Arayışının Aracılık ve Moderatör Rolü". Eğitim Ve Bilim, 40 (181).
- Çetin, H. (2013). "Eğitim Kurumlarında Stratejik Planlama Bilinç Düzeyi Ve Stratejik Yönetimde Karşılaşılan Sorunlar: Denizli İli Örneği/The Level of Consciousness in Strategic Planning in Educational Institutions and the Problems Experienced in Strategic Management: A samp". Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10(24).
- Çetinkaya, G. (2014). "Bir Macera Turizmi Etkinliği Olarak Kaya Tırmanış Sporü Ve Antalya-Geyikbayırı'nın Potansiyeli Rock Climbing As an Adventure Tourism Activities And The Potential of Antalya-Geyikbayırı". Doğu Coğrafya Dergisi, 19(31), 83-100.
- Çiftçi, Y. A. Stratejik Yönetim Uygulamaları Süreklilik Gerektirir.
- Çuhadar, M., & Meydan, Ç. (2014). "Dedegöl Dağcılık Şenliği Katılımcılarının Harcama Profili Ve Isparta Ekonomisine Katkılarına Yönelik Bir Araştırma". Suleyman Demirel University Journal of Faculty of Economics & Administrative Sciences, 19(1).

- Çuhadar, M. (2006). "Turizm Sektöründe Talep Tahmini İçin Yapay Sınır Ağları Kullanımı Ve Diğer Yöntemlerle Karşılaştırmalı Analizi (Antalya İlinin Dış Turizm Talebinde Uygulama)" (Doctoral dissertation, Sosyal Bilimler).
- Doğan, S., & Hatipoğlu, C. (2009). "Küçük Ve Orta Boy İşletmelerde Vizyon Açıklamasının İşletmenin Performansına Etkisine İlişkin Bir Araştırma". *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 23(2).
- Duran, C. (2012). "Türkiye de Dağlık Alanların Kırsal Turizm Açısından Önemi". *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2012(1), 45-52.
- Eskici, M., & Aktaş, R. (2014). "Üniversite Öğrencilerinin Öğrenci Kulüplerine Yönelik Görüşleri". *E-AJI (Asian Journal of Instruction)*, 2(1 (ÖZEL)).
- Fehr, D., & Huck, S. (2014). "Who Knows It Is A Game? On Strategic Awareness And Cognitive Ability" (No. SP II 2013-306r). *WZB Discussion Paper*.
- Özen, G.(2015). "Serbest Zaman Etkinliği Olarak Yapay Duvar Tırmanışının Çocukların Problem Çözme Becerisi Üzerine Etkisi". *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5(2), 221-236.
- Holland-Smith, D. (2014). 'All The Places We Were Not Supposed To Go': A Case Study Of Formative Class And Gender Habitus In Adventure Climbing". *Sport, Education and Society*, 1-17.
- Kaplan, A., & Ardahan, F. (2013). "Doğa Sporları Yapan Bireylerin Profilleri, Doğa Sporunu Yapma Nedenleri ve Elde Ettikleri Faydalar: Antalya Örneği". *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(8).
- Karayol, M. (2013). "Takım Sporları Ve Doğa Sporları Yapan Erkek Sporcuların Liderlik Özelliklerinin İncelenmesi".
- Köşker, H., & Kahyaoglu, M. (2015). "Süphan Dağı'nı Ziyaret Eden Yerli Turist Profili". *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1).
- Kurşunoğlu, M. S. (2013). "Felsefe ve Teolojide Kutsal Yolculuk Tasavvuru: Gerçeklik Seyyahlığı ve Tanrının Yolcuları". *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 34(34), 173-195.
- Mil, H. İ., & Şanlı, S. (2015). "Sporda Şiddet Ve Medya Etkisi: Bir Maçın Analizi". *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(55).
- Murat, G., & Mısırlı, K. (2012). "Küçük Ve Orta Ölçekli İşletmelerde Kriz Yönetimi: Çaycuma Örneği". *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 1(1), 1-19.
- Özutku, H., & Algur, O. (2012). "Uluslararası Görevler İçin Yönetici Seçiminde Ve Performans Değerlemede Yetkinliklerin Kullanımı: Perfetti Van Melle Gıda San. Tic. A. Ş.". *Suleyman Demirel University Journal of Faculty of Economics & Administrative Sciences*, 17(3).
- Sağlık, E., Morçin, İ., & Morçin, S. E. (2014). "Üniversite Öğrencilerinin Kırsal Rekreasyonel Faaliyetlere Katılımını Etkileyen Kısıtlayıcılar: Çıldır Meslek Yüksekokulu Örneği". *EJOVOC: Electronic Journal of Vocational Colleges*, 4(4).
- Şentürk, B. (2012). "Hizmet Yönetimine Yeni Bir Bakış: Hmk Stratejik Hizmet Yönetimi Süreci-A New Approach To Strategic Service Management: The Pmc Strategic Service Management Process".

- Şişko, T. (2010). “Stratejik Yönetimde Patika Bağımlılığı ve Bir Lojistik Firmasında Uygulama”. (Doctoral dissertation, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Türk, M., & Şeker, M. (2011). “Stratejik Stok Yönetimi: Bir Kamu Hastanesi Örneği”. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 713-727.

